

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-4(28)-194-202

УДК 36:368.013

JEL Classification: G22

Олена Панченко

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: pan68@ukr.net, **ORCID:** <http://orcid.org/0000-0001-8071-4983>**ResearcherID:** [F-6779-2016](https://orcid.org/0000-0001-8071-4983)**Наталія Холявко**

доктор економічних наук, доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: natasha290186@ukr.net**Марія Колоток**

здобувачка вищої освіти

Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)

E-mail: masha_kolotok@ukr.net, **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-3557-6459>**СТРАХОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ
ЯК КЛЮЧОВА УМОВА РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ**

У статті зазначено, що економічні суб'єкти беруть на себе дедалі більше відповідальності за особисту безпеку та фінансове благополуччя. Це зумовлює необхідність розкриття сутності та змісту фінансової грамотності як важливої умови розвитку економіки. Встановлено, що страхова грамотність є важливою складовою фінансової грамотності, яка базується на сукупності знань про страхування, вмінь та навичок, які формують ставлення та відповідну модель поведінки людей на страховому ринку. На основі визначення переваг для всіх суб'єктів страхових відносин обґрунтовано необхідність підвищення страхової грамотності в сучасних умовах. Крім цього, надано класифікацію страхової грамотності за ознаками, на основі яких можна розробити модель поведінки суб'єктів страхування при виборі страховика і страхової послуги, у процесі обслуговування договору страхування та у разі настання страхового випадку.

Ключові слова: фінансова грамотність; фінансова культура; страховий ринок; страхова культура; страхова грамотність.

Табл.: 1. Рис.: 3. Бібл.: 10.

Постановка проблеми. В останні десятиліття фінансовий ринок суттєво змінився, оскільки розширився доступ населення до фінансових ресурсів та вибору власного фінансового майбутнього. Водночас система фінансових відносин суттєво ускладнилась появою нових фінансових інструментів, цифрових фінансових послуг та виникненням нових проблем і ризиків. У результаті з'явилась необхідність враховувати й мінімізувати вплив ризиків, застосовувати прогресивні методи управління індивідуальними фінансами. Тому в сучасних умовах важливо мати відповідні знання та навички для прийняття фінансових рішень, оскільки вони можуть мати довгострокові наслідки не тільки для споживачів фінансових послуг, а й суспільства загалом.

В умовах, коли економічні суб'єкти беруть на себе дедалі більше відповідальності за особисту безпеку та фінансове благополуччя, особлива увага повинна приділятися підвищенню фінансової освіченості у сфері страхування. Важливість підвищення страхової грамотності населення зумовлена також необхідністю підвищення рівня культури всіх учасників страхових відносин, що в кінцевому підсумку забезпечить зростання ефективності інституту страхування та економіки країни. Тому підвищення страхової грамотності населення є одним із ключових завдань на сучасному етапі розвитку страхового ринку та потребує всебічного вивчення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні проблеми підвищення страхової грамотності населення вивчають як вітчизняні, так і закордонні вчені. Теоретичні та практичні аспекти підвищення страхової грамотності населення розглядаються в багатьох працях таких науковців, як Т. Артюх, В. Бабенко, Н. Внукова, О. Гаманкова, Т. Говорущко, М. Клапків, О. Корват, С. Осадець, Я. Шумелда, Т. Яворська та ін.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте залишаються незгодженими та дискусійними питання сутності та змісту страхової грамотності, а також визначення алгоритму її підвищення. Немає єдиного підходу до трактування категорій, які використовуються при визначенні фінансової обізнаності в страхуванні.

На сьогодні в науковій літературі відсутній єдиний підхід до формування механізму реалізації страхової грамотності та співвідношення її зі страховою культурою. Тому в межах цього дослідження зробимо спробу розкрити більш детально особливості, переваги та недоліки процесу підвищення страхової грамотності населення.

Мета статті. Основною метою дослідження є розкриття сутності та значення страхової грамотності для забезпечення населення та обґрунтування необхідності її підвищення в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах відбуваються стрімкі зміни в усіх сферах життєдіяльності суспільства, які супроводжуються фінансовими, соціально-економічними кризами, а також негативними тенденціями у сфері зайнятості та демографії, що суттєво збільшує навантаження на державний і місцеві бюджети. Тому домашні господарства повинні більше брати відповідальність за власне фінансове благополуччя та застосовувати прогресивні методи управління власними фінансовими ресурсами. Отже, виникає нагальна потреба активно розвивати фінансові навички споживачів для забезпечення власної фінансової безпеки та фінансової стійкості.

Водночас на фінансовому ринку спостерігається значний спад довіри до фінансових установ через високі тарифи, страх бути ошуканим, особисті переконання тощо. Як свідчать дані статистики, в Україні повністю фінансовим установам довіряє лише 3 % населення, у той час як у деяких країнах світу цей показник сягає 80 %. Однією з причин такої ситуації також є низький рівень фінансової грамотності населення, що тягне за собою відсутність необхідних знань щодо співпраці з фінансовими установами не тільки фізичних осіб, а й підприємницьких структур, які розпочинають свою діяльність і розраховують швидко отримати прибутки.

Організація економічного співробітництва та розвитку наводить визначення поняття «фінансова грамотність», у якому згадуються такі елементи, як знання, навички, вміння, ставлення та поведінка [6]. Тому фінансово грамотною вважається модель поведінки людей на основі сукупності знань, навичок та вмінь у галузі фінансів.

Нині населення України не має достатнього рівня обізнаності у сфері фінансів та посідає низькі позиції в рейтингу країн за фінансовою грамотністю [4].

Більшість українців не мають навіть базових знань щодо необхідності робити заощадження, як правильно формувати бюджет домогосподарства, навіщо сплачувати податки тощо. Тому з метою підвищення фінансової грамотності запроваджується багато програм як для учнів у школах, так і для дорослого населення.

Необхідність фінансової грамотності полягає у формуванні навичок планування та обліку фінансових потоків, використання додаткових джерел доходів, правильного ставлення до фінансів, формування довіри до фінансових організацій та правильної взаємодії з ними, грамотного інвестування капіталу та ін. [5]. Усі ці вміння дають можливість людям розумно використовувати фінансові ресурси та розпоряджатись грошовими надходженнями. Зрештою результатом підвищення фінансової грамотності є формування певного рівня фінансової культури в суспільстві.

Залежно від фінансових інструментів можна виділити складові фінансової грамотності: грошова, валютна, кредитна, інвестиційна, страхова, податкова грамотність (рис. 1).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Фінансова грамотність					
Грошова грамотність	Валютна грамотність	Кредитна грамотність	Інвестиційна грамотність	Страхова грамотність	Податкова грамотність
Знання		Навички		Вміння	
Ставлення			Поведінка		
Фінансова культура					

Рис. 1. Складові фінансової грамотності

Джерело: розроблено авторами.

Однією з основних складових фінансової грамотності є страхова грамотність, яка полягає у формуванні системи необхідних фінансових знань та навичок у галузі страхування. При цьому необхідно звернути увагу на те, що визначення страхової грамотності ґрунтується на сукупності знань про страхування, умінь та навичок, які формують ставлення та відповідну модель поведінки людей на страховому ринку. Тому головним завданням страхової грамотності є підвищення страхової компетентності населення і як наслідок зростання потреби у страхуванні.

На жаль, страховій грамотності приділяється надзвичайно мало уваги, оскільки у програмах підвищення фінансової обізнаності населення, страхуванню зазвичай виділяється мало часу або не виділяється взагалі. Це свідчить про те, що страхова грамотність не сприймається як важлива складова фінансової грамотності й не вважається першочерговою необхідністю.

При цьому вважається, що певні групи населення мають деякі знання про процес страхування, але у більшості людей відсутні навіть базові навички та вміння для формування раціональної поведінки на страховому ринку. Потенційні споживачі страхових послуг у більшості випадків навіть і не намагаються розібратися з термінологією і змістом договору страхування. У результаті споживачі страхових послуг до кінця не розуміють сутності страхового захисту і не відчують нагальної потреби у страхуванні.

У результаті в потенційних страхувальників не виникає потреби в убезпеченні, а довіра до страхових компаній знаходиться на низькому рівні, оскільки більша частина населення не має необхідних знань про те, як працює страховий ринок, як обрати страхову компанію, що собою являє страхова послуга, як отримати виплату, які права мають страхувальники, як захистити себе від недобросовісної поведінки страховика тощо.

Актуальність підвищення страхової грамотності населення збільшується, якщо враховувати, що на страховому ринку серед страхових посередників переважають страхові агенти, які захищають інтереси страхових компаній і відсутні в необхідній кількості страхові посередники – брокери, які працюють від свого імені й захищають інтереси страхувальників. Тобто потенційним клієнтам страхових компаній необхідно самостійно опанувати всі особливості механізму страхування, якщо вони бажають отримати позитивний результат від співпраці зі страховиками.

Проте ширше використання населенням страхових послуг сприяє розширенню можливостей громадян у фінансовій сфері та активізує їхню економічну діяльність, підвищує ефективність використання власних грошових коштів і як результат забезпечує зростання рівня добробуту людей.

Також раціональне управління власними фінансовими ресурсами та їх накопичення у страхових компаніях з урахуванням фінансових ризиків та здійсненням оцінки кінцевої вигоди суттєво підвищує фінансову безпеку населення. У свою чергу, збільшення обсягу і підвищення потужності страхового ринку за рахунок залучення коштів населення приводить до зростання ефективності реального сектору економіки.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Страхова грамотність населення впливає і на діяльність страхових компаній, оскільки освіченість споживачів суттєво обмежує їхні можливості до зловживань і вимагає іншого ставлення до клієнтів. Сприйняття населенням інституту страхування як об'єктивної необхідності й відображення його страхової грамотності на діяльності страховиків, позначиться і на розвитку ринку страхових послуг.

Отже, підвищення страхової грамотності здійснює позитивний вплив на страхувальників, страховиків і рівень розвитку економіки загалом (табл. 1).

Таблиця 1

Вплив страхової грамотності на суб'єктів страхових відносин

Вплив страхової грамотності		
на страхувальників	на страховиків	на економіку
Поглиблення знань, вмінь, навичок у сфері страхування	Підвищення довіри до страхування	Підвищення довіри населення до фінансового ринку
Рациональне управління власними фінансовими ресурсами	Зростання попиту на страхові послуги	Збільшення учасників страхового ринку
Підвищення ефективності використання страхових послуг	Збільшення кількості страхових послуг	Підвищення потужності страхового ринку
Можливість довгострокового планування	Збільшення обсягу залучених коштів населення	Збільшення внутрішніх інвестиційних ресурсів
Можливість контролю за діяльністю страховиків	Зменшення кількості зловживань	Активізація економічної діяльності
Розширення можливостей при використанні страхових послуг	Збільшення реального сектору страхового ринку	Забезпечення безперервності суспільного виробництва
Активізація економічної діяльності суб'єктів	Формування цивілізованого ставлення до клієнтів	Зростання ефективності реального сектору економіки
Зростання рівня прибутку й добробуту	Зростання стійкості страхових компаній	Зменшення навантаження на систему соціального захисту населення
Підвищення фінансової безпеки економічних суб'єктів	Підвищення страхової безпеки	Підвищення фінансової безпеки держави

Джерело: складено авторами на основі джерел [7; 8].

При більш докладному вивченні процесу підвищення «страхової грамотності» варто зазначити, що важливе значення у його втіленні відіграє врахування особливостей страхування та різних етапів реалізації страхових послуг.

Тому «страхова грамотність» – це наявність необхідного набору знань та вмінь і навичок у сфері страхування, які дають можливість приймати свідомі та ефективні рішення щодо вибору страхової компанії і страхової послуги, укладання угоди та контролю за відшкодуванням збитків страховиком у разі настання страхового випадку.

У результаті формується певна модель поведінки потенційних споживачів страхових послуг та страховиків на етапі аквізиції, поточного обслуговування договору страхування та у разі настання страхового випадку. При цьому можна розробити й запропонувати алгоритм поведінки суб'єктів страхування при виборі страховика і страхової послуги, у процесі обслуговування договору страхування та в разі настання страхового випадку.

При розробці такого алгоритму підвищення страхової грамотності необхідно враховувати властивості та особливостей страхування відповідно до загальної класифікації (рис. 2).

За суб'єктом страхування	
<i>Страхова грамотність страхувальників</i>	
<i>фізичних осіб</i> за віком, освітою за місцем проживання за рівнем доходів за способом життя	<i>юридичних осіб</i> за видами діяльності
За етапом реалізації страхових послуг	
На етапі аквізиції (подання заяви, проведення андеррайтингу, укладання угоди)	
На етапі поточного обслуговування	
На етапі при настанні страхового випадку	
За інвестиційною складовою в договорі страхування	
Страхова грамотність у сфері страхуванні життя	
Страхова грамотність у загальному страхуванні	
За об'єктом страхування	
Страхова грамотність у майновому страхуванні	
Страхова грамотність в особистому страхуванні	
Страхова грамотність у страхуванні відповідальності	
За формою проведення страхування	
Страхова грамотність у добровільному страхуванні	
Страхова грамотність в обов'язковому страхуванні	
За родом небезпеки	
Страхова грамотність за видами ризиків	

Рис. 2. Класифікація страхової грамотності за ознаками

Джерело: розроблено авторами.

До того ж можна виділити два рівні страхової грамотності – базовий (початковий) та розширений. Складові цих рівнів зображено на рисунку 3.

Рис. 3. Характеристика рівнів страхової грамотності

Джерело: складено авторами на основі джерела [3].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

На перших етапах підвищення страхової грамотності насамперед необхідно приділити увагу базовому рівню, оскільки він містить усі необхідні знання та вміння для розуміння функціонування страхового ринку. Розширений рівень буде доречним у межах окремої програми з підвищення страхової грамотності.

На необхідність підвищення страхової грамотності також впливають чинники, які підвищують зацікавленість або навпаки стримують її. До чинників, які сприяють підвищенню попиту на страхову грамотність, належать:

1. Цифровізація – створення додатків від страхових компаній, що дають можливість оформлювати страхові послуги онлайн, що значно спрощує процедури оформлення страхових послуг та економлять час.

2. Активний розвиток туризму – подорожі закордон створюють необхідність вибору необхідного страхового поліса з медичного страхування, страхування відповідальності автовласника, страхування багажу тощо.

3. Постійні зміни на ринку страхових послуг – створення нових страхових полісів (страхування COVID-19) або удосконалення нових (перехід на нові умови).

4. Підвищення попиту на автотранспортні засоби – активний розвиток автотранспортного страхування, яке забезпечує страховий захист транспортного засобу, його власника та пасажирів, вантажу та багажу, якщо станеться страхова подія.

5. Нестабільність соціально-економічної ситуації в країні загрожує населенню можливістю втратити роботу та залишитись без доходу – страхування життя надає можливість накопичити кошти за рахунок попередніх внесків за договором страхування.

6. Підвищення кількості шахрайства з грошовими коштами населення – створює необхідність страхування банківських карток та інших фінансових інструментів.

Такі чинники впливають на посилення інтересу та уваги до страхування, а також на необхідність впровадження страхової грамотності з метою підвищення обізнаності населення, як правильно обрати необхідну страхову послугу, з якими страховими компаніями співпрацювати, як себе поводити у разі настання страхового випадку тощо.

Проте водночас є чинники, які стримують активне впровадження страхової грамотності. Одним із таких чинників є невеликі доходи населення, що тягне за собою відсутність можливості застрахуватись. Також одним із важливих факторів є менталітет людей, який базується на недовірі населення до страхового ринку та його складових. Крім цього, варто згадати сплеск пандемії коронавірусу COVID-19. Незважаючи на те, що це дало змогу страховим компаніям впровадити нові страхові послуги та перейти працювати в режим онлайн, все ж таки пандемія значно скорочує можливість реалізації програм з фінансової та страхової грамотності.

Попри те, що чинників, які посилюють зацікавленість у розвитку страхування більше, проте стримуючі фактори є достатньо вагомими. Тому варто звертати більше уваги на те, як оминати негативні чинники, які стримують зростання страхової грамотності та зробити наголос на чинниках, які здійснюють позитивний вплив на розвиток страхової сфери.

Загалом страхова грамотність є також складовою страхової культури населення. Страхова культура об'єднує ознаки, зв'язки та відносини страхової діяльності з метою розширенню знань у сфері страхування, а також навичок із використання цих знань у повсякденному житті [2].

Визначення страхової культури є дещо схожим на страхову грамотність, проте варто зазначити, що страхова грамотність є складовою та своєрідним інструментом для посилення страхової культури. Варто також зазначити, що страхова культура стосується не лише населення, а і страховиків.

Страхові компанії повинні створювати свій імідж та реалізовувати клієнтоорієнтовану стратегію, яка полягає у відсутності затримань чи зменшень страхових виплат, ввічливості та обізнаності персоналу, сервісі обслуговування тощо. Високий імідж страховика є одним із головних показників конкурентоспроможності страхової компанії на ринку.

Отже, достатній рівень страхової грамотності страхувальників та високий рівень страхової культури всіх суб'єктів страхових відносин є запорукою досконалого та ефективного розвитку страхового ринку загалом.

Висновки і пропозиції. Таким чином, страхова грамотність є важливою функціональною складовою фінансової грамотності, оскільки вона здійснює суттєвий вплив не тільки на економічних суб'єктів, а й на розвиток економіки країни. Тому одним із найважливіших аспектів подальшого розвитку страхового ринку в сучасних умовах виступає підвищення рівня страхової грамотності населення. Роль страхової грамотності полягає у формуванні знань та умінь за головними напрямками діяльності страхових компаній, оскільки страхові послуги, які надаються населенню, відіграють важливу роль у житті кожної людини.

Підвищення страхової грамотності населення є одним із ключових завдань на сучасному етапі розвитку економіки, тому необхідно більше приділяти уваги розробці та реалізації проєктів, спрямованих на просування фінансової обізнаності у страховій сфері, створенню відповідних громадських організацій для підготовки консультантів, які на волонтерських засадах будуть допомагати населенню освоювати питання страхового захисту.

Для формування програми підвищення страхової грамотності важливо визначити рівень знань населення про механізм організації страхового захисту та чинники, які забезпечують його ефективність для страхувальників. На основі проведених досліджень необхідно розробити алгоритм підвищення страхової грамотності для формування моделі поведінки суб'єктів страхування на всіх етапах реалізації страхових послуг.

З метою підтвердження значення фінансової обізнаності у сфері страхування населення не тільки для підвищення його добробуту, а і для зростання економіки країни необхідно розробити та прийняти стратегію підвищення страхової грамотності в Україні.

Список використаних джерел

1. Бочкарникова Н. В. Страховая культура: две стороны одной медали / Н. В. Бочкарникова // Дискуссия: журнал научных публикаций. – 2010. – № 6. – С. 6-8.
2. Журавка О. С. Страховая культура як один з чинників впливу на розвиток страхування [Електронний ресурс] / О. С. Журавка, С. Г. Лопатченко // Ефективна економіка. – 2015. – № 5. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4102>.
3. Закирова О. В. Страховая грамотность населения: оценка составляющих / О. В. Закирова, Е. Р. Мингазинова // Вестник НГИЭИ. – 2020. – № 9(112). – С. 126-136.
4. Навіщо українцям потрібна фінансова грамотність. Розповідає експертка [Електронний ресурс] // Суспільне Новини. – Режим доступу: <https://suspilne.media/114223-naviso-ukraincam-potribna-finansova-gramotnist-rozpovidae-ekspertka>.
5. Що таке фінансова грамотність - основи для початківців + ТОП-9 порад, з чого почати вивчення фінансової грамотності [Електронний ресурс] // Бізнес кіт – інтернет-журнал. – Режим доступу: <https://biznescat.com/informatsiia/74-shcho-take-finansova-gramotnist.html>.
6. Важливість фінансової грамотності та міжнародний досвід / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=83136318.
7. Ситник Н. С. Роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки держави в умовах пандемії COVID-19 / Н. С. Ситник, Я. В. Кунинець // Економіка та підприємництво. – 2021. – № 3(120). – С. 122-127.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

8. Сокіл Л. Вплив фінансової грамотності населення на формування раціональної споживчої поведінки на ринку страхових послуг / Л. Сокіл // Світ фінансів. – 2012. – № 1. – С. 155-162.
9. Панченко О. І. Типологізація фінансових ризиків як основа організації їх страхового захисту / О. І. Панченко // Бізнес-інформ. – 2019. – № 3. – С. 350-357.
10. Результати аналізу звітності страховиків за 2020 рік. Наглядові дії за виявленими порушеннями у звітності за 9 місяців 2020 року / Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://xn--80affa3aj0al.xn--80asehdb/9d488471-3316-4eec-935e-e649bca11ac3>.

References

1. Bochkarnikova, N.V. (2010). Strakhovaia kultura: dve storony odnoi medali [Insurance culture: two sides of the same coin]. *Diskussii: zhurnal nauchnykh publikatsii – Discussion: journal of scientific publications*, (6), 6-8.
2. Zhuravka, O.S., & Lopatchenko, S.G. (2015). Strahova kultura yak odin z chynnivkiv vplyvu na rozvytok strakhuvannia [Insurance culture as one of the factors influencing the development of insurance]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, (5). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4102>.
3. Zakirova, O.V., & Mingazinova, E.R. (2020). Strakhovaia gramotnost naseleniia: otsenka sostavliaiushchikh [Insurance literacy of the population: assessment of components]. *Vestnik NGIEI – Vestnik NGIEI*, (9(112)), 126-136.
4. *Suspilne Novyny [Public News]*. (n.d.). Navishcho ukraintsiam potribna finansova hramotnist. Rozpovidaie ekspertka [Why Ukrainians need financial literacy. The expert tells]. <https://suspilne.media/114223-naviso-ukraincam-potribna-finansova-gramotnist-rozpovidaie-ekspertka>.
5. Shcho take finansova hramotnist – osnovy dlia pochatkivtiv TOP-9 porad, z choho pochaty vyvchennia finansovoi hramotnosti [What is financial literacy - the basics for beginners + TOP-9 tips on how to start studying financial literacy]. *Biznes kit – Internet-zhurnal – Business cat - online magazine*. <https://bizneskit.com/informatsiia/74-shcho-take-finansova-gramotnist.html>
6. *Natsionalnyi bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]*. (n.d.). Vazhlyvist fiInansovoi hramotnosti ta mizhnarodnyi dosvid [The importance of financial literacy and international experience]. https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=83136318.
7. Sytnyk, N.S., & Kunynets, Ya.V. (2021). Rol strahuvannia u zabezpechenni finansovoi bezpeky derzhavy v umovah pandemii COVID-19 [The role of insurance in ensuring the financial security of the state in the context of the COVID-19 pandemic]. *Ekonomika ta pidpriemnistvo – Economics and Entrepreneurship*, (3(120)), 122-127.
8. Sokil, L. (2012). Vpliv finansovoyi gramotnosti naselennya na formuvannya ratsionalnoi spozhivchoyi povedinki na rinky strahovih poslug [The impact of financial literacy of the population on the formation of rational consumer behavior in the insurance market]. *Svit finansiv – World of Finance*, (1), 155-162.
9. Panchenko, O.I. (2019). Tipologizaciya finansovih rizikiv yak osnova organizacii ih strahovogo zahistu [Typology of financial risks as a basis for organizing their insurance protection]. *Biznes Inform – Business Inform*, (3), 350-357.
10. *Natsionalnyi bank Ukrainy [National Bank of Ukraine]*. (n.d.). Rezultati analizu zvitnosti strahovikiv za 2020 rik. Naglyadovi diyi za viyavlenimi porushennyami u zvitnosti za 9 misyatsiv 2020 roku [Results of the analysis of insurers' reporting for 2020. Supervisory actions on identified violations in the reporting for 9 months of 2020 / National Bank of Ukraine]. <https://xn--80affa3aj0al.xn--80asehdb/9d488471-3316-4eec-935e-e649bca11ac3>.

Отримано 03.12.2021

UDC 36:368.013

Olena Panchenko

PhD in Economics, Associate Professor

Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: pan68@ukr.net. ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8071-4983>ResearcherID: [F-6779-2016](https://orcid.org/0000-0001-8071-4983)

Nataliia Kholiavko

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: natasha290186@ukr.net

Mariia Kolotok

Student

Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine).

E-mail: masha_kolotok@ukr.net. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0003-3557-6459>

**INSURANCE LITERACY OF THE POPULATION AS A KEY CONDITION
FOR THE DEVELOPMENT OF THE INSURANCE MARKET**

In the conditions where economic entities are increasingly taking responsibility for personal security and financial well-being, special attention should be paid to improving financial literacy in insurance. The importance of improving insurance literacy of the population is also due to the need to raise the level of culture of all participants in insurance relations, which will ultimately increase the efficiency of the insurance institution and economy of the country. Therefore, increasing insurance literacy of the population is one of the key objectives at the present stage of the insurance market development and requires a comprehensive study.

Within the article it is stated that the purpose of the study is to reveal the essence and importance of insurance literacy to ensure the population and justify the need to increase it in modern conditions.

In the article, the essence and the content of financial literacy as an important condition for economic development is revealed. It is established that insurance literacy is an important component of financial literacy, which is based on a set of knowledge about insurance, skills and abilities that shape the attitude and appropriate pattern of the people's behavior in the insurance market.

Within the article, the author's approach to the classification of insurance literacy based on which you can develop a model of behavior of insurance entities in choosing the insurer and insurance services, in the process of servicing the insurance contract and in the event of an insured event is revealed. The main features of the classification are the following ones: subjects of insurance, stages of the implementation of insurance services, presence of the invest component, objects of insurance, form of insurance, and type of danger.

It is found within the study that improving insurance literacy has a positive impact on policyholders, insurers, and the level of economic development in general. Based on the definition of benefits for all subjects of insurance relations, the need to increase financial literacy in modern conditions is justified.

In the article, the factors that influence the increase in interest in improving financial literacy, or conversely, constrain it are considered.

Key words: financial literacy; financial culture; insurance market; insurance culture; insurance literacy.

Table: 1. **Fig.:** 3. **References:** 10.